

CITES-rajoitukset

Johdanto

CITES-yleissopimus (Convention on International Trade In Endangered Species of Fauna and Flora) sääntelee englanninkielisen nimensä mukaisesti uhanalaisten villieläinten ja kasvien kansainvälistä kauppaa. Sopimus allekirjoitettiin Washingtonissa 3.3. 1973 ja se astui voimaan 1.7.1975. Suomi liittyi sopimukseen 8.8.1976 ja siitä lähtien sopimuksen toimeenpanosta maassamme on hallintoviranomaisten (ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus (SYKE)) ja tieteellisen viranomaisen (Luonnontieteellinen keskusmuseo) ohella valvontaviranomaisena vastannut Tulli omalla toimialallaan. EU:ssa on yhteinen CITES-lainsäädäntö, jolla CITES-sopimusta toimeenpannaan. Kansallisista CITES-viranomaisista on säädetty luonnonsuojelulain (9/2023) 9 ja 10 §:ssä.

Määritelmiä

Lajiliitteet

Lajiliitteitä on CITES-yleissopimuksessa 3 kpl (I, II ja III) ja Euroopan Neuvoston asetuksessa 4 kpl (A, B, C ja D). Liitteet A-C noudattavat pääosin yleissopimuksen lajiliitteitä I-III. Liitteeseen A on kuitenkin otettu monia EU:n luonto- ja lintudirektiivin lajeja liitteestä II, esim. eurooppalaiset maakilpikonnat ja suurpedot. Liitteeseen B on otettu CITES lajiliitteiden ulkopuolelta lajeja, joiden tuonti on niin laajaa, että sen on arvioitu vaikuttavan kielteisesti lajien populaatioiden säilymiseen luonnossa. Liitteessä D on lajeja, jotka eivät kuulu yleissopimuksen lajiliitteisiin, mutta joiden tuontia tilastoidaan, jotta kaupan laajuudesta saadaan tietoa ja mahdolliseen tuonnin sääntelyyn voidaan ryhtyä ajoissa.

Yksilö

- Elävä tai kuollut liitteissä A–D mainittu eläin tai kasvi
- Niistä saatu osa, tuote tai johdannainen, joka muodostaa osan jostain muusta tavarasta
- Kaikkia muita tavaroita, jos todistuksesta, pakkauksesta tai merkinnästä tai nimilapusta tai muusta seikasta näin ilmenee

Henkilökohtaiset tavarat ja kotiesineistö

- Kuolleita yksilöitä, niiden osia tai niistä tehtyjä tuotteita, joita ei käytetä kaupallisessa hyötymistarkoituksessa -> **Eivät** voi olla eläviä eläimiä tai kasveja

Rajoituskäsikirja
CITES-rajoitukset
9.1.2025

- Matkustajan henkilökohtaisia **mukanaan** kuljettamia matkatavaroita, tai
- Vakinaisen asuinpaikkansa siirtävän luonnollisen henkilön henkilökohtaista omaisuutta, tai
- Matkustajan myöhemmin maahan tuomia metsästysmuistoja
- Henkilökohtaisen muuttokuorman mukana olevia lemmikkieläimiä ei pidetä henkilökohtaisina tavaroina tai kotiesineistönä

Tullitoimipaikat, joissa CITES-tarkastukset tehdään

Euroopan unioniin kuulumattomista maista Suomeen tuotavat, Suomesta edellä tarkoitettuihin maihin vietävät sekä Euroopan unionin kautta kuljetettavat CITES-asetuksessa mainitut eläimet ja kasvit, sekä niiden osat ja johdannaiset on tuotava maahan, vietävä maasta ja kauttakuljetettava seuraavien rajatarkastusasemien kautta:

- 1) Helsingin satama;
- 2) Helsinki-Vantaan lentoasema;
- 3) Turun satama;
- 4) Turun lentoasema;
- 5) Niirala;
- 6) Vaalimaa;
- 7) Raja-Jooseppi;
- 8) Kilpisjärvi.

CITES-yksilöt on tarvittaessa ohjattava tullivalvonnassa (=passitettava) hyväksytyille tullitoimipaikalle. Eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen alaisia eläimiä ja tavaroita voidaan kuitenkin tuoda yhteisön alueelle vain sellaisten rajanylityspaikkojen kautta, joiden yhteydessä sijaitsee [eläinlääkinnällinen rajatarkastusasema](#). Kasvinterveystodistusta vaativien kasvien, kasvinosien ja johdannaisten tuonti on sallittu vain [sallittujen rajatarkastusasemien kautta](#).

Suomen ympäristökeskuksen erityisellä luvalla CITES-tarkastukset voidaan tehdä myös muissa tullitoimipaikoissa. Tämä ei kuitenkaan koske sellaisten eläinten tai tavaroiden tuontia, jotka vaativat eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen.

Tullimenettelyt

Rajoituskäsikirja
CITES-rajoitukset
9.1.2025

CITES-säädöksissä **tuonnilla** yhteisöön tarkoitetaan kaikkea CITES-yksilön fyysistä saapumista yhteisön alueelle tulliselvitysmuodosta ja tullimenettelyistä riippumatta. Poislukien kauttakuljetukset.

Viennillä tarkoitetaan kaikkea CITES-yksilön fyysistä poistumista yhteisön alueelta tulliselvitysmuodosta ja tullimenettelyistä riippumatta. Poislukien kauttakuljetukset.

Jälleenviennillä yhteisöstä tarkoitetaan aikaisemmin yhteisöön tuotujen yksilöiden vientiä EU:n ulkopuolelle.

Jälleentuonnilla yhteisöön tarkoitetaan yhteisöstä aikaisemmin vietyjen tai jälleenvietyjen yksilöiden tuontia.

Kauttakuljetuksella tarkoitetaan lähetystä, joka tulee kolmannelta maasta ja joka ainoastaan kulkee yhteisön kautta uudestaan kolmanteen maahan. Tällöin myös lähetyksen mukana olevat 3. maan CITES-vientiluvat on oltava myönnetty määränpäässä olevaan 3. maahan asti.

Kauppa

- Tuonti, vienti ja jälleenvienti
- Omaisuuden käyttö, luovutus ja siirto yhteisössä ja jäsenvaltiossa
- Ostaminen, ostajaksi tarjoutuminen
- Hankkiminen kaupallisiin tarkoituksiin
- Kaupallisessa tarkoituksessa näytteille asettaminen
- Käyttö hyötymistarkoituksessa
- Myynti ja hallussapito myyntiä varten
- Myytäväksi tarjoaminen ja myymistä varten kuljettaminen

Vaadittavat asiakirjat

Tuonti EU:n alueelle

A-liite

- Suomen ympäristökeskuksen myöntämä tuontilupa **ja**
- Vientimaan viranomaisen myöntämä vientilupa tai jälleenvientitodistus

Rajoituskäsikirja CITES-rajoitukset 9.1.2025

B-liite

- Suomen ympäristökeskuksen myöntämä tuontilupa **ja**
- Vientimaan viranomaisen myöntämä vientilupa tai jälleenvientitodistus

C-liite

- CITES tuonti-ilmoitus **ja**
- Vientimaan viranomaisen myöntämä
 - a) vientilupa **tai**
 - b) alkuperätodistus muusta kuin liitteessä nimetystä maasta

Mikäli CITES-lajiliitteissä A, B tai C mainitun yksilön perässä ei ole merkintää I, II tai III, yllä mainituista vaatimuksista poiketen vientiluvaksi katsotaan viranomaisen kirjallinen todistus siitä, että ko. yksilöt on hankittu vientimaan lainsäädännön mukaisesti.

D-liite

- CITES tuonti-ilmoitus

Vienti EU:n alueelta

A-liite

- Suomen ympäristökeskuksen myöntämä vientilupa

B-liite

- Suomen ympäristökeskuksen myöntämä vientilupa

C-liite

- Suomen ympäristökeskuksen myöntämä vientilupa

D-liite

- Ei tarvita CITES-asiakirjoja

Jälleenvienti EU:n alueelta

A-liite

- Suomen ympäristökeskuksen myöntämä jälleenvientitodistus

B-liite

- Suomen ympäristökeskuksen myöntämä jälleenvientitodistus

C-liite

- Suomen ympäristökeskuksen myöntämä jälleenvientitodistus

D-liite

- Ei tarvita CITES-asiakirjoja

Rajoituskäsikirja CITES-rajoitukset 9.1.2025

Kauppa EU:n alueella

A-liite

- CITES-todistus, joka koskee vain sitä henkilöä ja toimintaa, jota varten se on myönnetty
- CITES-todistus on yksilökohtainen, mikäli yksilö merkitty ja mikäli todistuksesta ei muuta ilmene

B-liite

- Ei erillisiä CITES-asiakirjoja, mutta laillinen alkuperä pitää pystyä osoittamaan

C- ja D-liitteet

- Ei erillisiä CITES-asiakirjoja

Soitintodistuksia koskevat poikkeukset

CITES-soitintodistus yksinkertaistaa CITES-lajeja sisältävien soittimien liikkumista EU:n ulkorajojen yli ja mahdollistaa useita rajanylityksiä yhdellä soitintodistuksella. Soitintodistus korvaa tähän asti jokaisessa EU-rajanylityksessä vaaditut CITES-tuonti-, vienti ja/tai jälleenvientiluvat. Todistus voi olla joko EU:n toimivaltaisen CITES-viranomaisen myöntämä tai kolmannen maan toimivaltaisen CITES-viranomaisen myöntämä.

Soitintodistus oikeuttaa sen haltijan ylittämään soittimensa kanssa EU:n ulkorajat ei-kaupallisessa tarkoituksessa. Ei-kaupallisiksi tarkoituksiksi luetaan soittimen henkilökohtainen käyttö, esiintyminen, tuotanto, levyttäminen, musiikkilähetykset, opetus, näyttely tai kilpailu. Soitintodistuksen käyttäminen edellyttää, että todistuksen haltija esittää itse henkilökohtaisesti soitintodistuksen Tullissa. Asiamies ei voi tätä tehdä.

Henkilökohtaisia tavaroita ja kotiesineistöä koskevat poikkeukset

Tuonti EU:n alueelle

Henkilö, joka asuu vähintään 185 päivää EU:n alueella

- Liite A (ei poikkeusta)
 - Suomen ympäristökeskuksen tuontilupa ja
 - viejamaan viranomaisen myöntämä vientilupa
- Liite B

Rajoituskäsikirja
CITES-rajoitukset
9.1.2025

- viejämään viranomaisen myöntämä vientilupa tai
- Suomen ympäristökeskuksen tuontilupa, mikäli lähtömaa ei ole CITES-sopimuksen osapuoli

Mikäli kyseessä on jälleentuonti, niin tuontiluvaksi riittää luvanhaltijan kappale (N:o 2) Tullin aikaisemmin leimaamasta yhteisön tuonti- tai vientiluvasta tai Tullin leimaama kolmannen maan (jälleen)vientitodistuksen jäljennös tai todistus, että yksilöt on hankittu yhteisön alueella

- Liitteet C ja D
 - Ei CITES-rajoituksia

Tuonti "pikku-CITES" -luvalla

- Tietyillä kolmansien maiden yksityisillä toimijoilla on ko. maan toimivaltaisen viranomaisen valtuutus myöntää turisteille ns. pikku-CITES -vientilupia
- Luvissa on seuraavia ehtoja: "Personal use", "For accompanied baggage", "Not for postal use", "For non-commercial purposes"
- Vastaa kolmannen maan normaalia CITES-vientilupaa **vain** seuraavissa tapauksissa:
 - Yksilöt ovat ei-kaupallisia tarkoituksia varten; ja
 - Yksilöt ovat laillisesti hankittuja; ja
 - Yksilöt ovat matkustajien **mukanaan** kuljettamia tavaroita; tai
 - Yksilöt ovat osa muuttokuormaa
 - **Ei** voida soveltaa posti- ym. lähetyksiin
 - **Ei** voida soveltaa elävien yksilöiden tuontiin

Henkilö, joka ei asu 185 päivää EU-alueella

- Liitteet A ja B
 - tuonti vapaata, mutta myyntikielto ja yksilöt on vietävä EU:sta lähdettäessä
- Liitteet C ja D
 - Ei CITES-rajoituksia

Vienti EU:n alueelta

Henkilö, joka asuu vähintään 185 päivää EU:n alueella

- Liite A
 - Suomen ympäristökeskuksen myöntämä vientilupa

Rajoituskäsikirja CITES-rajoitukset 9.1.2025

- Liite B
 - Suomen ympäristökeskuksen myöntämä vientilupa

Mikäli kyseessä on jälleenvienti, niin jälleenvienti-todistukseksi riittää luvanhaltijan kappale (N:o 2) Tullin aikaisemmin leimaamasta yhteisön tuonti- tai vientiluvasta tai Tullin leimaama kolmannen maan (jälleen)vientitodistuksen jäljennös tai todistus, että yksilöt on hankittu yhteisön alueella. Tämä poikkeus ei koske sarvikuonon sarvia tai norsunluuta, vaan niiden jälleenvienti henkilökohtaisina tavaroina tai kotiesineistönä edellyttää aina jälleenvientitodistusta.

- Liitteet C ja D
 - Ei CITES-rajoituksia

Henkilö, joka ei asu 185 päivää EU-alueella

- Viennin osalta samat määräykset kuin 185 päivää EU:n alueella asuvilla

Edellä selvitettyt rajoitukset eivät koske henkilökohtaiseen käyttöön tuotuja tai vietyjä seuraavia B-liitteen tuotteita:

- Enintään 125 grammaa sampikalojen (*Acipenseriformes* spp.) kaviaaria henkilöä kohti pakkauksissa, jotka on merkitty CITES-yleissopimuksen hyväksymää menetelmää käyttäen;
- Enintään kolme kaktuskasveista (*Cactaceae* spp.) valmistettua sadekeppiä henkilöä kohti;
- Enintään neljä kuolleista krokotiilieläimistä, joita ovat alligaattorit, kaimaanit ja krokotiilit (*Crocodylia* spp.) esineiksi muokattua yksilöä henkilöä kohti, lukuun ottamatta lihaa ja metsästysmuistoja;
- Enintään kolme jättiläissiipikotilon (*Strombus gigas*) kuorta henkilöä kohti;
- Merihevosia (*Hippocampus* spp.) enintään neljä kuollutta yksilöä henkilöä kohti;
- Jättiläissimpukoiden (*Tridacnidae* spp.) kuoria enintään kolme yksilöä henkilöä kohti, yhteensä enintään kolme kg. Yksilöksi katsotaan yksi kokonainen kuori tai kaksi yhteensopivaa puolikasta;
- Agarpuun (*Aquilaria* spp. ja *Gyrinops* spp.) yksilöitä enintään kilo puulastuja, 24 ml öljyä ja kahdet helmet tai kaksi rukousnauhaa (tai kaksi kaulanauhaa tai rannekorua) henkilöä kohti

Kauttakuljetusta koskevat poikkeukset

Rajoituskäsikirja
CITES-rajoitukset
9.1.2025

Edellytyksenä CITES-yksilöiden kauttakuljetukselle on, että:

- Mukana ovat asianmukaiset CITES vientiluvat tai jälleenvientitodistukset
- Sama viejämaa on mainittava kaikissa asiakirjoissa
- Lähetysten lopullinen määrämaa on mainittava ja sen on oltava kaikissa asiakirjoissa sama
- Asiakirjojen ja yksilöiden on vastattava toisiaan

Yllä selvitettyjen toimintojen (tuonti, vienti, jälleenvienti, kauttakuljetus ja kauppa EU-alueella) osalta kaikkien tarvittavien CITES-dokumenttien on oltava olemassa ja ne on esitettävä Tullille jo ennen kuin yksilöitä asetetaan ko. tullimenettelyihin.

Luonnonsuojelulain mukaiset rajoitukset

Suomessa rauhoitetut lajit

Luonnonsuojelulain 9/2023 mukaisesti rauhoitettuja ovat:

- Suomessa luontaisella levinneisyysalueellaan luonnonvaraisena esiintyvät nisäkkäät, linnut, matelijat ja sammakkoeläimet.
- Valtioneuvoston asetuksen luonnonsuojelusta (1066/2023) liitteissä 1 ja 2 luetellut eläinlajit sekä liitteissä 3, 4 ja 5 luetellut kasvilajit

Muihin kuin CITES-asetuksessa tarkoitettuihin lajeihin kuuluvan rauhoitetun eläin- tai kasvilajin yksilön, sen osan tai johdannaisen maahantuonti, maastavienti, myyminen, vaihtaminen, tarjoaminen myytäväksi tai vaihdettavaksi on kielletty ilman Lupa- ja valvontaviraston lupaa. Lue lisää rauhoitussäännöksistä poikkeamisesta [Lupa- ja valvontaviraston sivuilta](#).

Luonnonsuojelulain lajirauhoitusmääräyksiä ei sovelleta metsästyslaissa (615/1993) mainittuihin riistaeläimiin ja rauhoittamattomiin eläimiin.

- Riistaeläimiä ovat:
 - 1) villikani, metsäjänis, rusakko, orava, euroopanmajava, kanadanmajava, piisami, rämemajava, susi, tarhattu naali, kettu, supikoira, karhu, pesukarhu, mäyrä, kärppä, hilleri, saukko, näätä, minkki, ahma, ilves, itämeren norppa, kirjohylje, halli, villisika, kuusipeura, saksanhirvi, japaninpeura, metsäkauris, hirvi, valkohäntäpeura, metsäpeura ja mufloni; sekä

Rajoituskäsikirja
CITES-rajoitukset
9.1.2025

- 2) kanadanhanhi, merihanhi, metsähanhi, heinäSORSA, tavi, haapana, jouhisorsa, heinätavi, lapasorsa, punasotka, tukkasotka, haahka, allii, telkkä, tukkakoskelo, isokoskelo, riekko, kiiruna, pyy, teeri, metso, peltopyy, fasaani, nokikana, lehtokurppa ja sepelkyyhky.
- Rauhoittamattomia eläimiä ovat:
 - 1) metsämyyrä, vesimyyrä, kenttämyyrä, peltomyyrä, lapinmyyrä, isometsähiiri, isorotta ja kotihiiri; sekä
 - 2) korppi (poronhoitoalueella), varis, harakka, harmaalokki, merilokki, kesykyyhky, räkättirastas ja naakka
 - Näiden maahantuonti tai maastavienti EI edellytä Lupa- ja valvontaviraston lupaa.
 - Huomaa kuitenkin, että riistaeläimistä susi, saukko, ilves, karhu ja heinätavi ovat CITES-lajeja ja niihin sovelletaan CITES-säännöksiä.

Tullin tehtävät

- Tarkastaa, että rauhoitetuilla yksilöillä on asianmukaiset vienti- tai tuontiluvat myös EU:n sisäkaupassa
- Maahantuonti ja maastavienti on sallittua kaikkien tullitoimipaikkojen kautta, mutta huomioithan että tuonti saattaa vaatia eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen rajatarkastusasemalla
- Tulli leimaa luvan ja palauttaa sen luvan myöntäneelle Lupa- ja valvontavirastolle

Muut luonnonsuojelulain mukaiset tuontikiellot

Elävien päiväpetolintujen, pöllöjen ja haukkojen maahantuonti on kielletty.

CITES-asetuksen liitteessä A mainittujen eläinlajien ja CITES-asetuksen liitteessä B mainituista lajeista afrikannorsun (*Loxodonta africana*), argaalin (*Ovis ammon*), isosarvikuonon (*Ceratotherium simum simum*), jääkarhun (*Ursus maritimus*), leijonan (*Panthera leo*) ja virtahevon (*Hippopotamus amphibius*) yksilöitä tai niiden osia ei saa tuoda maahan metsästysmuistona Euroopan unionin ulkopuolisesta maasta.

Valaiden ja hylkeiden tuontirajoitukset

Seuraavien valaista saatavien tuotteiden tai valaan osien maahantuonti on kielletty:

- 1) valaanliha, valaanlihauute ja valaanlihamehu;

Rajoituskäsikirja
CITES-rajoitukset
9.1.2025

- 2) valaan elimet ja nahka;
- 3) hetulat ja niiden osat, hampaat ja luut;
- 4) kohdassa 3 mainituista valaanosista muodostuneet jätteet ja sanotuista osista valmistetut jauhot ja jauheet; sekä
- 5) ambra, spermaseetti, valaanrasva ja valasöljy.

Nämä rajoitukset eivät kuitenkaan koske Suomen ympäristökeskuksen luvalla tapahtuvaa tuontia tieteelliseen tai opetukselliseen tarkoitukseen, eikä valaiden hampaista tai valaan luusta valmistettujen taide-esineiden maahantuontia. Näissä tapauksissa vaaditaan kuitenkin asianmukaiset CITES-luvat.

Grönlannin hylkeen valkoturkkisten kuuttien ja kuplahylkeen kuuttien raakanahkojen ja käsiteltyjen nahkojen sekä näistä nahoista valmistettujen tuotteiden maahantuonti on kielletty.

EU:n CITES-säädösten rikkominen

- Tuonti, vienti tai jälleenvienti ilman asianmukaista lupaa tai todistusta tai väärennetyllä tai mitättömällä luvalla
- Lupaehtojen noudattamisen laiminlyönti
- Väärän tiedon antaminen luvan tai todistuksen saamiseksi
- Väärennetyn tai mitättömän luvan tai todistuksen käyttö yhteisön luvan tai todistuksen saamiseksi
- CITES-tuonti-ilmoituksen tekemättä jättäminen tai väärän tuonti-ilmoituksen antaminen
- Elävien yksilöiden kuljettaminen yksilöitä vahingoittavalla tavalla
- A-liitteen lajin yksilöiden käyttö myönnettyjen lupien vastaisiin tarkoituksiin
- Keinollisesti lisättyjen kasvien kauppa asetuksen vastaisesti
- Yksilöiden kuljetus yhteisöön, yhteisön ulkopuolelle tai yhteisön kautta ilman asianmukaista lupaa tai todistusta

Rajoituskäsikirja
CITES-rajoitukset
9.1.2025

- Vienti tai jälleenvienti CITES-sopimuksen osapuolena olevasta kolmannelta maasta ilman asianmukaisia CITES-asiakirjoja
- Yksilöiden ostaminen, ostettavaksi tarjoaminen, hankkiminen kaupallisiin tarkoituksiin, käyttö taloudellisessa hyötymistarkoituksessa, myynti, hallussapito myyntitarkoituksessa, myytäväksi tarjoaminen ja myytäväksi kuljettaminen asetuksen vastaisesti
- Lupien käyttö muiden kuin niiden yksilöiden kohdalle, joille lupa on myönnetty
- Lupien tai todistusten väärentäminen tai muuttaminen
- Lupahakemuksen hylkäämisestä ilmoittamatta jättäminen CITES-asetuksen 338/97 Art. 6 vastaisesti

Mikäli näitä CITES-säädöksiä rikotaan on kyseinen tavara **pidätettävä asian selvittämiseksi**.

Asian selvittämisellä tarkoitetaan:

- Onko asiakkaalla tarvittavat CITES-asiakirjat olemassa, vaikka niitä ei heti tullauksen yhteydessä olisikaan näyttää?
- Onko SYKE:llä EU:n CITES-lainsäädännön mukaiset edellytykset myöntää puuttuva tuontilupa poikkeuksellisesti jälkikäteen?

Mikäli nämä asiat on selvitetty, eikä vaadittavia CITES-asiakirjoja edelleenkään ole, on asiasta tehtävä rikosilmoitus tutkintaan, joka päättää asian jatkokäsittelystä ja takavarikosta.

Sovellettava lainsäädäntö

- Neuvoston asetus (EY) N:o 338/97 muutoksineen
- Komission asetus (EY) N:o 865/2006 muutoksineen
- Komission asetus (EU) 2023/966 (lajiliiteasetus)
- Komission täytäntöönpanoasetus (EU) No: 792/2012 (lomakeasetus) (muutettu asetuksella (EU) 2015/57)

Rajoituskäsikirja
CITES-rajoitukset
9.1.2025

- Laki valaiden ja arktisten hylkeiden suojelusta 1112/1982 (muutettu lailla N:o 1107/1996 ja 14/2023)
- Luonnonsuojelulaki 9/2023
- Valtioneuvoston asetus luonnonsuojelusta 1066/2023
- Metsästyslaki 615/1993